Головним пріоритетом у діяльності закладу дошкільної освіти є збереження життя та здоров'я маленьких вихованців і співробітників. Як організувати безпечний освітній простір в очному форматі під час воєнного стану? Ми підготували огляд листа МОН від 20.06.2023 №1/8820-23, яким надано рекомендації щодо підготовки ЗДО до нового навчального року та порядку дій персоналу під час повітряної тривоги.

З метою організації належних і безпечних умов для учасників освітнього процесу у квітні 2023 року Кабінетом Міністрів України було ухвалено Концепцію безпеки закладів освіти на 2023-2025 роки. Реалізація цього документа дозволить педагогічним колективам ЗДО:

- розробити стратегію створення безпечного освітнього середовища;
- забезпечити комфортне перебування в укриттях та захисних спорудах учасників освітнього процесу;
- впроваджувати чіткі алгоритми дій у разі небезпеки;
- систематизувати навчання для педагогів та дітей щодо дій у різних ситуаціях;
- запобігати проявам фізичного та психологічного насильства;
- дотримуватися прав і норм фізичної, інформаційної та психо-соціальної безпеки.

Рішення про формат діяльності та режим роботи ЗДО ухвалюють місцеві органи влади та військові адміністрації. Вони призначають комісії з обстеження закладів освіти, які визначають готовність закладу до організації освітнього процесу та наявність безпечних умов перебування для всіх його учасників. Показниками готовності ЗДО до нового 2023/2024 навчального року в умовах воєнного стану є:

- обов’язкова наявність у закладі укриття, яке відповідає вимогам ДСНС;
- систематизований порядок оповіщення учасників освітнього процесу про небезпеку;
- чіткі інструкції для персоналу щодо реагування на небезпечні ситуації, загрози, план евакуації;
- апробована система навчання та тренування персоналу щодо дій в екстремальних ситуаціях, надання домедичної допомоги всім учасникам освітнього процесу;
- безпечна територія та система профілактичних заходів щодо мінної безпеки;
- оздоровча спрямованість освітнього процесу.

За наявності шкідливих та небезпечних умов проведення освітнього процесу в очному форматі заборонено.

Бажаєте дізнатися більше цікавої та корисної інформації про організацію освітнього процесу під час воєнного стану?

- *Перегляньте вебінари Олени Казачінер «Організація методичної роботи у закладі дошкільної освіти під час воєнного стану» та Анни Дяденисти «Інклюзія у ЗДО: шляхи реалізації, теоретичні засади та практичні поради».*

- *Реєструйтеся на курс Марії Замелюк «Формування творчої особистості дитини в закладі дошкільної освіти».*
- *Долучайтеся до Всеукраїнської інтернет-конференції «Навчальний рік 2023-2024: організація роботи в умовах війни». Наші спікери поділяться власним досвідом, який стане у пригоді не лише вчителям, а й працівникам дитячих садочків!*

Організація та обладнання укриттів у ЗДО

Укриття в ЗДО – спеціально організоване приміщення в будівлі або на території закладу, що слугує захистом для дітей та персоналу в разі фізичної небезпеки, яке пройшло відповідну експертизу та відповідає нормативним вимогам, враховує вікові особливості дітей дошкільного віку, забезпечено необхідним майном, інвентарем, засобами та матеріалами.

У нових реаліях укриття є важливим компонентом освітнього середовища ЗДО. Його облаштовує засновник закладу згідно з рекомендаціями ДСНС (лист від 14.06.2022 № 03-1870/162-2) та погоджує спеціальна комісія. Основними вимогами до організації внутрішнього обладнання укриття в ЗДО є:

- відповідність загальним вимогам ДСНС;
- наявність місць для відпочинку дітей, ігрових та розвивальних осередків;
- інформативність, змістовність, відповідність віковим особливостям;
- здатність стимулювати когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-поведінковий розвиток дітей;
- наявність дидактичного обладнання (технічні засоби навчання, настільно-друковані ігри, різні види театрів, шашки, шахи, набори для малювання та поробок з паперу, природного матеріалу тощо);
- спеціальне обладнання, підбір іграшок та атрибутів, які допоможуть організувати різноманітні активності, зняти рівень напруги, заспокоїтися, пережити цей час з користю і не призупинити освітній процес.

Більшість укриттів у ЗДО організовується в підвальних приміщеннях й потребують певної організаційної підготовки та проведення ремонтних робіт відповідно до вимог і рекомендацій ДСНС, зокрема:

- шлях до укриття має бути постійно вільним та розрахованим на переміщення однієї колони дітей. Забороняється його заставляти меблями, ігровими атрибутами тощо;
- сходинки до укриття слід облаштувати перилами з двох боків для дітей та дорослих;
- під час вибору кольору фарби для стін варто надати перевагу світлим відтінкам, художньому оформленню та доречному декоруванню згідно з віковими особливостями дошкільнят;
- укриття доречно обладнати меблями, які допоможуть малюкам завершити режимні процеси;
- освітлення має бути достатнім з різними варіантами включення. На випадок відсутності електрики слід підготувати ліхтарики;
- в укритті має бути аптечка, зміст якої компонується відповідно до вимог МОЗ та ДСНС. Також персоналу варто пройти навчання з надання

домедичної допомоги або тренінг «Перша допомога дітям. Тренінг для дитячих закладів».

Зауважити! Укриття закладу дошкільної освіти розраховано лише на учасників освітнього процесу. Мешканці прилеглих будівель мають користуватися іншими укриттями.

Підготовка дітей та персоналу ЗДО до перебування в захисній споруді або укритті

Підготовка учасників освітнього процесу до перебування в укритті має розпочатись із ознайомлення з місцем розташування, правилами поведінки під час переміщення та перебування в ньому. Для цього в закладі слід провести такі заходи:

- розробити план реагування на надзвичайні ситуації або спеціальну інструкцію;
- призначити відповідальну особу, яка організовує евакуацію дітей та персоналу, запобігає утворенню паніки, супроводжує учасників освітнього процесу під час переміщення в укриття;
- призначити відповідальних осіб, які після евакуації перевіряють заклад на наявність присутніх учасників освітнього процесу за межами захисної споруди, і тільки після такої перевірки прямують до укриття;
- закріпити представників персоналу, які допомагатимуть вихователям кожної групи раннього та молодшого віку з переміщенням вихованців до укриття;
- розмістити покажчики напрямку руху для швидкого та безпечного проведення евакуаційних заходів у приміщенні та на території закладу;
- пояснити дітям в доступній формі, що таке повітряна тривога, навіщо люди йдуть в укриття та чому це важливо (за допомогою казок, цікавих ігор і мультфільмів);
- забезпечити наявність інформаційно-контактної картки на кожну дитину, яку мають підготувати батьки. В ній зазначається ПІБ дитини, контактні дані батьків та близьких родичів (імена, телефони, адреси), інформація

про можливі особливості, які зможуть допомогти зберегти здоров’я малюка у разі непередбачуваної ситуації. На основі цих карток вихователь має підготувати загальний список вихованців;
- розробити план дій на випадок, якщо дитина загубилася у закладі освіти під час переміщення до укриття;
  визначити безпечні локації в закладі, якщо учасники освітнього процесу не встигли добратися до укриття під час обстрілу та забезпечити розміщення покажчиків напрямку руху до них;
- розмістити біля входу на територію ЗДО та на будівлі інформацію про розташування найближчого укриття або захисної споруди.

З метою швидкого реагування на небезпеку після сигналу «Повітряна тривога» та доведення дій дітей та персоналу до автоматизму потрібно проводити чіткий інструктаж та періодичні тренувальні евакуації.

Особливості евакуації дітей до укриття

Слідувати до захисної споруди потрібно одразу після оголошення сигналу про тривогу. Під час евакуації діти переміщуються до укриття двома колонами в супроводі, щонайменше, двох дорослих (вихователя та помічника вихователя):

- один дорослий іде на початку колони і показує дітям напрямок руху;
- другий - в кінці колони і слідкує, щоб ніхто не відставав.

Для запобігання паніці МОН рекомендує визначити місце кожної дитини в загальному строю (наприклад, за допомогою мотузки з кольоровими вузлами або прив’язаними маленькими іграшками).

В укритті вихователь має якомога швидше перевірити список дітей та виявити чи всі вихованці присутні у сховищі. Важливо! Якщо дитина відсутня в укритті, вихователь не шукає її самостійно, а в закладі освіти терміново приводиться в дію відповідний план, розроблений заздалегідь! Після розміщення та перевірки списків педагог має заспокоїти дітей за допомогою різноманітних віршиків, лічилок, простих ігор, напрацьованих ритуалів, дихальних вправ. Також можна завчасно запропонувати батькам підготувати для своєї дитини особистий «тривожний» рюкзак, в який покласти улюблену іграшку, фотографію сім’ї та інші речі, які заспокоюють малюка.

Медичний працівник переміщується до укриття разом з персоналом або групою дітей, до якої його закріпили, та весь час знаходиться у відведеному місці для швидкого надання медичної допомоги.

Дії персоналу під час режимних моментів, коли пролунав сигнал про небезпеку:

- під час прийому дітей до ЗДО. Педагоги організовують переміщення в укриття тих дітей, які на зараз присутні в приміщенні. Батьки, які приводять дитину після того, коли група вже знаходиться у сховищі, не можуть вимагати від персоналу прийняти малюка й мають самостійно подбати про інше укриття, розташоване найближче до закладу (відповідна інформація має бути розміщена на будівлі ЗДО). Прийом дітей поновлюється після закінчення тривоги, коли всі діти повернуться до приміщення групової кімнати;
- під час знаходження вихованців на подвір’ї закладу. Вихователь має організувати їх супровід до захисної споруди, а помічники вихователів та інший персонал - зустрінути та допомогти їм у приміщенні закладу;
- під час денного сну або прийому їжі. Закладам освіти рекомендується скласти алгоритм дій персоналу, який, враховуючи ситуацію, особливості розташування захисного приміщення, допоможе без зайвих зволікань забезпечити безпеку дітям.

Під час повітряної тривоги педагог не може відпустити дитину з укриття на прохання батьків, адже він не має наражати на небезпеку себе та оточуючих й залишати інших вихованців без нагляду. До завершення повітряної тривоги учасники освітнього процесу мають залишатися в укритті.

Вихід із укриття здійснюється тільки коли надійшла уточнена інформація про відсутність небезпеки в районі розташування закладу або у разі вимушеної евакуації, причинами якої можуть бути:

- пошкодження споруди, що виключає подальше перебування в ній осіб;
- затоплення споруди;
- пожежі у споруді та утворення в ній небезпечної концентрації шкідливих газів;

- досягнення граничних параметрів внутрішнього повітряного середовища (наприклад, суттєвого зниження рівня кисню або наявності у повітрі якісь небезпечних речовин).

Дії персоналу ЗДО, якщо учасники освітнього процесу не встигли добратися до укриття під час обстрілу

У разі раптової загрози життю і здоров'ю учасників освітнього процесу, яка не супроводжувалась оповіщенням, тимчасовим укриттям можуть слугувати безпечні локації - заздалегідь визначені окремі приміщення в будівлі та на території закладу, які можуть захистити від наслідків різного виду фізичних небезпек (уламків скла, цегли тощо). Також ДСНС рекомендує:

- негайно перейти в приміщення без вікон або скористатися правилом двох стін (перша стіна бере на себе силу вибуху, друга – руйнування);
- при виникненні пожежі чи пошкодження будівлі – зателефонувати 101, вказавши точну адресу та, за можливості, покинути небезпечне місце.